

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

ANALYSIS|| FIDEI CA=||THOLICAE,||

Valencia, Gregorio de

Ingolstadii, 1585

VD16 V 55

Qvæ Sint Ecclesiæ Proprietates.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-47934](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-47934)

*sunt præcisi ab
Ecclesia.*

*Quomodo item
schismatici Ec-
clesia membra
non sint.*

^a Lib. de fide.

& Symb. c. 10.

^b 22. q. 39.

quibusdam dicantur præcisi ab Ecclesia neque membra eius esse. Hoc sanè verissimum est, si intelligatur esse præcisi ab ea parte Ecclesiæ, quæ non modò fide, sed etiam solennium precum atque suffragiorum mutua communicatione coniungitur. Sic etiam illud accipiendum quod verissimè à Theologis docetur, schismaticos, etsi non sint etiam hæretici (contingere namque id potest, ut intellexit quoque ^a D. Augustinus ac rectè ^b D. Thomas declarat) hoc ipso quòd schismatici sunt, non esse membra Ecclesiæ. Huius enim ratio est, quòd cum subtrahunt sese ab imperio summæ in Ecclesia potestatis (quæ est, ut infra probabimus, summi Pontificis) eo ipso ab recto desciscunt ordine, quem convenit Ecclesiæ membra habere cum illius in terris capite visibili, Christi vicario: atque ita ad potiorem illam & sanio rem Ecclesiæ partem non pertinent quæ non solùm inter se & cum Christo fide coniuncta est, sed etiam ordine recto subest atque coniungitur visibili capiti. Atque hæc pro instituto nostro sufficient, tum ad rationem ipsam Ecclesiæ per se intelligendam, tum ad rectè de quibusdam doctorum disputationibus iudicandum. Quos quidem apparebit ex dictis, etsi in aliquibus videantur circa rationem formamq; Ecclesiæ dissentire, re tamen consentire, tantumque propter varias Ecclesiæ acceptiones loqui diverso modo.

QUÆ SINT ECCLESIAE PROPRIETATES.

NUMERABIMVS hîc breuiter eas Ecclesiæ Christianæ proprietates quas ipsi vel Scriptura sacra, vel etiam fidei symbola sine controuersia tribuunt. Etsi autem varia numerandi ratio esse possit, neque magnoperè intersit, quomodo distinguas ac numeres; modo illa attribu-

*Ecclesia proprie-
tates varia ra-
tione numera-
ri possunt.*

ta quæ re ipsa conueniunt Ecclesiæ (sive alia illorum ad alia referas, sive ab aliis separe numerando, ac distinguas) cognoscantur: animaduerto tamen Ecclesiæ prærogatiuas, quæ quidem ad propositum attingere possint, esse potissimum octo. Ex quibus quatuor priores recitabimus ex vsitatis etiam fidei symbolis; Posteriores autem quatuor colligemus ex diuina Scriptura. Tum videbimus ex quibus earum, & quomodo, quænam sit vera Ecclesia probari debeat.

PRIMO igitur Ecclesia dicitur, vna. Hæc proprietas in symbolo fidei Nicæno habetur. Ac significatur ex Patrum sententia illis canticorum verbis: *Vna est columba mea.* Quæ verò sit huius vnitatis ratio, exposuit Apostolus. *Solliciti, inquit, seruare vnitatem spiritus in vinculo pacis. Sicut vocati estis in vna spe vocationis vestræ; Vnum corpus, & vnus spiritus, vna fides, vnum Baptisma, vnus Deus & Pater omnium.* Quo loco Ecclesiæ vnitatem contineri docet vnitate principij, videlicet Dei vocantis: tum vnitate finis, nempe vitæ æternæ, quam speramus, & ad quam vocati sumus: tum vnitati mediolorum, per quæ nobis ad illam contendendum est, nimirum fidei, Baptismi, & reliquorum Sacramentorum, quorum quasi ianua est Baptismus. Explicat quoque speciatim illam Ecclesiæ vnitatem in alio loco ab vnitate eiusdem cibi cœlestis, id est, Eucharistiæ, qua fideles omnes reficiuntur. *Vnus, inquit, panis & vnum corpus multi sumus omnes qui de vno pane & calice participamus.* Item id declarat ab vnitate caritatis & doctrinæ, quæ sit eadem à fidelibus retinenda. *Vnanimis, inquit, in caritate id ipsum sentientes.* De quo modo vnitatis illud etiam intelligi potest: *Erat multitudo credentium cor vnum & anima vna.* Est etiam, sententiâ Patrum, Ecclesia vna ab vno pastore seu Episcopo, *cui plebs Chri-*

R *stiana,*

Potissimum numerari possunt octo, si non tantum ex fidei symbolis, sed etiam ex Scriptura colligantur.

I. PROPRIETAS.

Ecclesia, vna. e Cypr. lib. de vnit. Eccles. August. tract. 6. in Ioan. &c. Cant. 6. Eph. 4.

Ecclesia vnitas quibus rebus continetur.

I. Cor. 10.

Philip. 7.

Act. 4.

Lib. 4. epist. 10.
ad Florentiū
Pupianum.

stiana, ut Cyprianus inquit, *adunata coheret*. Cū verò dicimus Ecclesiam sic esse vnā; hoc intelligimus vnitatem totius. Nam ratione diuersi loci aut temporis non dubium est, quin plures Ecclesie dici possint, ut loquitur etiam sæpè D. Paulus. Sed tamen omnes istiusmodi Ecclesie sunt partes vnius Ecclesie Christiane vnitatem totius. Et hoc quidem perspicuum est.

*Quid potissimum
in Ecclesia vni-
tate consideran-
dum sit, vnde
manifestè con-
uincitur vni-
tatem hanc
apud hæreticos
non esse.*

Sed illud deinde circa hanc Ecclesie proprietatem diligentissimè notari debet, Ecclesiam Christi non ob eam rem solum, ab vnitatem fidei & doctrinæ vnā esse ac dici, quoniam omnes qui sunt eius membra in eadem fide atque doctrina, quamdiu quidem sunt eius membra, consentiant actu: Sed ob id in primis ab vnitatem fidei & doctrinæ dicitur Ecclesia vna, quoniam modum atque rationem ipsa tenet accommodatissimam ad cōsensionem fidei & doctrinæ tuendam. Quod erit postea præcipuè ponderandum, cū ex hac Ecclesie proprietate probabimus, Ecclesiam Christi legitimam non apud vltimos Sectarios, sed apud eos solos esse, qui Romano parent Pontifici. Cur verò hæc Ecclesie proprietates ita necessariò debeat intelligi: ratio est in promptu clarissima. Etenim, si Ecclesie vnitatem in actuali tantum doctrinæ fidei cōsensione, & non præcipuè in ratione ad cōsensionem accommodatissima poneremus; nihil omnino magnum Ecclesie Christi tribueremus, dum illam propter vnā atque eandem fidei doctrinam asserimus vnā esse. Sed neque posset Christi Ecclesia per eam notam ab hæreticorum conuentibus vllō modo discerni. Quis enim vnquam fuit hæreticorum cœtus tam exiguus in quo qui ad eam pertinuerunt (quandiu pertinuerunt ad eam quidem) non fuerint actu de doctrina consentientes? Etenim vbi primum quis, prudens ac sciens, ab aliis dissen-

NOTA.

dissentit, eo ipso censetur à cœtu aliorum, qui secus sentiunt, alienus. Itaque hodie Lutherani, in publicis etiam suis scriptis, pro alienis ac planè pro hæreticis Calvinianos habent, & vicissim Calviniani Lutheranos: quia licet in vna & eadem familia, cuius insanū caput exstitit Lutherus, omnes principio fuerint: tamen postea inter se de fidei doctrina dissentire cœperunt. Non igitur in actuali tantum consensu: sed in primis in ratione aliqua optimè accommodata ad retinendum consensum vnitas Ecclesiæ Christi consistit. Quod velim diligentissimè considerari ab iis maximè qui sunt Sectariis, vel Lutheranis, vel Calvinianis addicti. Sed postea id quoque repetemus.

DE INDE dicitur Ecclesia, Sancta. Ita vtrumq; symbolum; atq; etiam Apostolus: *Templum, inquit, sanctum quod estis vos.* Et sunt rationes plures quam obrem Ecclesia sancta censi debeat. Decem collegit Ioannes à Turcremata in erudito illo suo ac prolixo opere de Ecclesia. Potissimæ sunt hæc. I. Quoniam secundum aliqua præcipua sua membra, nempe secundum iustos immunis est ab omni peccati macula mortali, quæ sola videlicet cum gratiæ sanctitate stare non potest & eius delet nitorem. Itaque per synechdochen Ecclesia sancta dicitur, propter iustos. Quemadmodum nationem aliquam, fortem dicere solemus: non quòd omnes eius nationis homines, fortes sint, sed quoniam aliquos gignit fortes. Neque verò obstat quod in Canticis de Ecclesia dicitur: *Tota pulchra es amica mea & macula non est in te.* Sensus enim non est, omnes ac singulos fideles in Ecclesia carere macula peccati mortalis, sed aliquos ita carere ea prorsus, ut sint toti mundi: id est, ut neq; secundum intellectum, neque secundum affectum, sint aliquo peccato mortali inquinati. Quam interpretationem doctè explicat ac di-

R 2 latat

II. PROPRIETAS.
Ecclesia sancta.
I. Cor. 3.

Lib. 1. à cap. 9.
vsque ad 17.

Quinq; præcipua causa cur Ecclesia dicatur sancta.

Cant. 4.

latat Ioannes Turrecremata, Quanquam dici etiam potest, sententiam illam non ad Ecclesiam qualis in hac vita est, sed qualis in patria cœlesti est futura referri debere: *cum exhibebit sibi Christus Ecclesiam gloriosam non habentem maculam neq. rugam.* Vera enim esse illa D. Augustini oratio videtur: *Quæcunque, inquit, testimonia diuinarum Scripturarum commemorari potuerint, quibus ab omni malorum hominum permixtione pura prænunciatur Ecclesia: non qualis nunc est illis testimoniis prænunciatur: sed qualis post istam mortalitatem in vita aeterna futura est.* Huc adde, posse quoque in hac vita totam pulchram dici propter Christianam professionem, quæ tota pura est, vt mox dicemus. 2. Item dicitur Ecclesia, Sancta, à sua firmitate. Est enim supra *petram*, quæ in primis est Christus, fundata, contra quem nulla vis præualebit. Ideò in Canticis, *terribilis dicitur, quasi castrorum acies ordinata.* Atque hac ratione pulchrè D. Augustinus Ecclesiam interpretatur terram esse illam, de qua Dauid in Psalmo: *Fundasti terram super stabilitatem suam: non inclinabitur in seculum seculi.* Hanc rationem sanctitatis rectè explicauit in Confess. Polonica, Cardinalis Hosius. 3. Sancta dicitur, quoniam sanguine est Christi iuncta & acquisita. Ad quod attendisse D. Petrus videtur vbi fideles vocat *gentem sanctam, populum acquisitionis.* 4. Quia tota diuino cultui consecrata est: præceptis, Sacramentis, institutis sanctis continetur: prorsus vt in eam rectissimè conueniat illud Psalmi: *Lex Domini immaculata, &c.* Hac ratione Ecclesia tota sancta dici potest, Quia licet non omnes fideles colant vitæ sanctimoniam: omnes tamen certè illam profitentur. Quemadmodum religiosos aut artifices, propter vitæ institutum & professionem, eos etiam solemus dicere qui religionis aut artis præcepta transgrediuntur, vt ad hoc propositum rectè

nota-

Eph. 5.

Lib. contra
Donatist. post
Collat. cap. 7.

1. Cor. 10.

Cant. 6.

Aug. in psal.
103. concione
1.

Psal. 103.

2. Pet. 2.

Psal. 18.

notatum est in Cathéchismo Romano. 5. Sancta item dici potest propter sanctissima eademque varia ac multiplicia diuinæ gratiæ carismata, quibus ornata est: atque etiam ob vniuersalia efficacissimaq; remedia sanctitatis, quibus affatim diuino beneficio abundat.

EST præterea Ecclesia Christi, Catholica: vt dicitur in vtroq; symbolo. Cùm autem, Catholica, idem sit quod vniuersalis, variam habet rationem hæc Ecclesiæ proprietatis. Nam primùm Catholica dicitur ab vniuersitate eius doctrinæ, quam profiteretur. Continet enim materiam vberimam de Deo & de Creaturis. 2. Ab vniuersitate loci: quia per vniuersum est orbem diffusa. Quam rationem appellationis D. Augustinus diligenter exposuit. Ex eaque sæpe probat hæreticorum conuenticula Ecclesiam Christi non esse, quoniam suis quibusdam tantum contineantur prouinciis. De qua re postea. Huc autem illa Patris æterni ad Christum promissio pertinet: *Dabo tibi gentes hereditatem tuam, & possessionem tuam terminos terra.* Ac item illud: *In omnem terram exiit sonus eorum, & in fines orbis terra verba eorum.* Vt iam præteream multa similia.

3. Dicitur quoque Ecclesia Catholica à temporis vniuersitate. Nam ad finem vsque mundi perseverabit. Quemadmodum & à mundi exordio constans perpetuò aliqua Dei Ecclesia fuit, vt eruditè inter cæteros Ioannes^a Turcremata, & Ioannes^b Driedo ostenderunt. Nunc quod Christi Ecclesia ad finem vsque mundi sine interruptione mansura sit, satis constat ex illis Christi promissionibus, in Matthæi Euangelio: *Porta, inquit, inferi non praualebunt aduersus eam.* Et: *Ego vobiscum sum vsq; ad consummationem seculi.* Item in Euangelio Lucæ Gabriel Angelus: *Dabit, inquit, ei Dominus sedem David Patris sui, & regnabit*

R 3

III. PROPRIETAS.
Ecclesia, Catholica.
Causa præcipua cur Ecclesia dicatur Catholica.

Super Psalm. 121. & 81.

Psalm. 2.

Psalm. 11.

^a Lib. 1. de Ecclesia cap. 22. vsq; ad 30.
^b Lib. 4. de variis dogm. cap. 2. p. 1
Matth. 16.
Matth. 28.

Luc. 1.

Isai. 9.

gnabit in domo Iacob in aeternum. Quod & ab Isaiâ prædictum erat: *Super solium, inquit, David & super regnum eius sedebit, ut confirmet & corroboret in iustitia & in iudicio, à modo & usq; in sempiternum.* Ex qua Ecclesiæ perpetuitate intelligitur, & fidem illius fore perpetuam: ut luculentissimè D. Augustinus ostendit. Nam *desponsabo* (inquit Dominus Ecclesiæ per Oseam) *te mihi in fide.* Huic autem perpetuitati consuluit Deus prospiciendo Ecclesiæ de Pastoribus & Doctoribus, qui fidem Christianam ac religionem tutarentur. Quos idè Pastores & Doctores Ecclesiæ datos dicit Apostolus *ad consummationem Sanctorum, donec occurramus omnes in unitatem fidei in agnitionem Dei in virum perfectum, &c.* Idq; promiserat Deus Ecclesiæ per Zachariam: *Circundabo, inquit, domum meam ex iis, qui militant mihi.* Sic Timotheum Apostolus militare Deo & Ecclesiæ volebat, cui dicebat: *Labora ut bonus miles Christi Iesu.* De iis Deus per Isaiam: *Super muros tuos Hierusalem constitui custodes. &c.* Atq; hi sunt nimirum, illi fortes, qui custodiunt lectulum Salomonis.

In Psalm. 101.
conc. 2. & lib.
de unit. Eccl.
cap. 13.

Oseæ 2.

Ephes. 4.

Zach. 9.

Isai. 62.

Cant. 3.

Ecclesia ex quibus
consisterit
tempore Christi
passionis.
Luc. 18.

Dicit aliquis: Cùm Apostoli scandalum omnes in Christi passione sunt passi, ubi fuit tunc Christi Ecclesia? Item ubi erit illo tempore, de quo Christus inquit: *Passione filius hominis veniens inueniet fidem in terra?* Quod si aliquando Ecclesia non fuit, & aliquando etiam non erit, quomodo est etiã Catholica ab vniuersitate temporis? Nonnulli sentiunt, Christi passionis tempore, in sola beata Virgine mansisse fidem. Id verum non est. Primum quia si maximè omnes tunc Apostoli fidem abiecerint, non inde consequitur in nullo præterquam in B. Virgine fidem permansisse: Potuerunt enim alij perseverare fideles, etsi de illis quidem tacetur. Deinde negotio amisisse fidem omnes omnino Apostolos: imò retinuerunt eam aliqui.

aliqui, vt eruditè ostendit ^a Melchior Canus. Et certè id defendit de D. Petro manifestè D. Hilarius. Neque verò aliud ex Scriptura colligi potest, quàm quod omnes Apostoli *scandalum passi sunt in illa nocte*, quod attinet quidem ad externam fidei confessionem. Id autem fieri potuit, licet illorum aliqui fidem ipsam animo retinuerint. Fuit itaq; & tunc aliquis fidelium numerus, ex quorum congregatione, tametsi exigua, constaret Ecclesia. Sic etiam sub mundi finem aliqua omnino Ecclesiæ congregatio erit. Christus enim illo modo dicendi: *Putasne, &c.* paucos futuros tunc esse fideles significauit, nullos fore non significauit. Præclarè enim D. Augustinus: *Hoc, inquit, nos intelligimus à Christo dictum, vel propter ipsam fidei perfectionem, quæ ita difficilis est, vt in ipsis quoq; admirabilibus sanctis, sicut in ipso Moysè, inueniatur aliquid, vbi trepidauerint, vel trepidare potuerint: vel propter illam iniquorum abundantiam & paucitatem bonorum. Propterea enim, tanquam dubitans, hoc Dominus dixit. Neq; enim ait: Veniens filius hominis non inueniet fidem in terra. Sed, putas inueniet fidem in terra?* Hactenus Augustinus.

4. Dicitur denique Ecclesia Catholica, id est, vniuersalis, quoniam ad eam homines vniuersi, cuiuscunq; sint sexus, aut ætatis, aut conditionis, conuocantur. *Quicumque enim* (ait Apostolus) *baptizati estis, Christum induistis. Non est Iudæus, neq; Græcus, non est seruus, neq; liber, non est masculus, neq; femina. Omnes enim vos vnum estis in Christo Iesu.* Atque, vt rectè explicauit Ioannes à Turrecremata, ob easdem rationes & fides ipsa, Catholica dicitur, & fideles, Catholici. Quo etiam loquendi modo Apostolus penè est vsus, cum epistolam scribit *dilecto filio Tito, secundum communem*, inquit *fidem*, id est, secundum Catholicam, vt exponit Glossa ex D. Augustino.

PRÆ-

Lib. 4. de locis Theolog. cap. 5.

Matth. 26.

Non deficiet omnino fides sub mundi finem.

Lib. de vnit. Eccles. c. 13.

Lib. 1. summa de Eccles. c. 13.

Ad Titum 2.

IV. PROPRIETAS.
Ecclesia Apostolica, & quare.

Roman 8.

Ioan. 17.

Lib. 4. de bapt. contra Dona-
tist. c. 24. & ep. 86. & ep. 118. &c.
Apocal. 21.
Ephes. 2.
1. Corinth. 3.
Psalm. 56.

In illū Psalm.

Turr. lib. 1. de
Eccles. cap. 18.
& 19.
VVald lib. 2.
doctrinal. fid.
antiquæ c. 16.

V. PROPRIETAS.

PRÆTEREA dicitur Ecclesia Christi in Nicæno Symbolo Apostolica. Primò, quoniam in Apostolis habuit initium. Quam rem D. Paulus explicuit illa oratione: *Nos autem, inquit, primitias Spiritus habentes. Vbi Glossa: Et tempore, inquit, prius & ceteris abundantius.* 2. Quoniam ab illis per orbem propagata est. Vnde Christus Dominus, dum pro iis rogat æternum suum Patrem, qui *per Apostolorum verbum erant in se credituri*; pro Ecclesia sanè rogat. 3. Quoniam antiquam proinde fidem, doctrinam, auctoritatem, Apostolorum perpetuò sequitur, vt supra quoque dictum est. Quod non modò facit, quando scriptis Apostolicis expressam doctrinam retinet: Verum etiam cum aliquid ipsa per orbem vniuersum obseruat, neque id tamen scriptum est in Apostolicis libris. Illa enim vniuersalis Ecclesiæ consuetudo (quod infra suo loco probabimus) argumento certo est, manasse rem ex Apostolica traditione, vt et sapissimè, & clarissimè, & verissimè affirmat Diuus Augustinus. Huc pertinet, quod ideò in libro Apocalypsis, atque etiam à Diuo Paulo, Apostoli vocantur fundamenta Ecclesiæ: tametsi sunt illi quidem non nisi fundamenta secundaria; quippe cum & ipsi niterentur fundamento primo, *quod est Christus Iesus.* Quo etiam spectat illud Dauidis de Ecclesia: *Fundamenta eius in montibus sanctis*, id est, in Apostolis, vt Diuus Augustinus interpretatur. Itaque meritò propter hæc dicitur Ecclesia Apostolica. De qua Ecclesiæ proprietate, plura (si quis volet) videre licet apud Turrecremantam præsertim & apud VValdensem. Atq; hætenus quidem de iis Ecclesiæ proprietatibus, quas etiam confitemur in fidei Symbolis.

EX aliis autem siue prærogatiuis, siue proprietatibus Ecclesiæ, quæ colligi ex Scriptura possunt, non est sanè

sanè postrema, quòd licet multorum hominum sit congregatio, minimè tamen est, quasi chaos aliquod, confusa, sed quàm rectissimè ordinata. Hoc ex multis potest intelligi nominibus, quibus illa propter eiusmodi ordinem afficitur in sacris literis. Cuiusmodi sunt: ^a Regnum, ^b ciuitas, ^c templum, ^d domus, ^e tabernaculum, ^f hortus, ^g castrorum acies ordinata, & id genus alia, quorum rationes ad Ecclesiam pulchrè atque eruditè accommodat Ioannes Turrecremata. Maximè verò optimus Ecclesiæ ordo significatur cùm corpus dicitur. Cuius appellationis ea potissimùm ratio est, quia sicut in vno corpore multa ac varia sunt membra, nec illa omnia tamen eundem actum habent. Sic in Ecclesia fideles non omnes auctoritate sunt pares, non officio, non gradu dignitatis. Vt perspicuè Apostolus in epistola ad Romanos docuit, & elegantissimè persequitur Diuus Gregorius Nazianz. Sunt enim oculi in Ecclesia, sunt pedes, sunt manus; hoc est, sunt qui aliis obsequi & ab iis doceri debeant; sunt etiam qui alios doceant & regant, Pastores & Doctores, quos dedit Christus Ecclesie & in ea perpetuò conseruat, ad consummationem Sanctorum in opus ministerij, donec occurramus omnes in unitatem fidei & agnitionem Filij Dei, in virum perfectum, ut iam non simus paruuli fluctuantes & circumferamur omni vento doctrinae, in nequitia hominum in astutia ad circumuentionem erroris.

In ordine hoc igitur, quo est Christi Ecclesia constituta, illud præcipuum est, quod Pastores & Doctores perpetua sibi successionis serie succedunt, qui legitimè vocentur ad id opus ministerij sustinendum, sine quo Ecclesiæ Christianæ forma cõsistere nullo modo potest. Nam si Ecclesia est, certè oportet, vt corpus sit Ecclesiæ quoddam; idque totum, vt ait Apostolus, Compactum & con-

Ecclesiæ rellò
ordinata.

a Matth. 25.
b Matth. 5.
c 1. Cor. 3.
d Hebr. 3.
e Hebr. 3.
f Cantic. 4.
g Cantic. 6.
Lib. 1. de Eccl.
cap. 31. & deinceps.
Ephes. 1. & 4.
1. Corinth. 12.
Rom. 12. &c.

Greg. Naz. in
orat. de moder.
in disput.
habenda.

Succesore Pasto-
rum & Docto-
rum præcipuè
spectanda in
Ecclesia ordi-
ne.

Ephes. 4.

S XUM

xum per omnem iuncturam subministrationis secundum operationem in mensuram uniuscuiusq. membri. Et promissiones hac de re diuinas superiùs indicauimus, cù Ecclesiæ sanctitatem atque firmitatem ministerio perpetuò Doctorum atque Pastorum niti doceremus.

VI. PROPRIETAS.
Ecclesiæ visibilibus.

Cur Sectarij non
hinc Ecclesiam
esse visibilem.

Se Sectariorum argu-
gum contra claritatem Ecclesie.

Ecclesiam esse
visibilem, quomodo
intelligendum atque
defendendum
sit aduersus Sectarios.

DICITVR porro ab Orthodoxis Doctoribus, secundum certissima & clarissima sanctarum Scripturarum testimonia, Ecclesia visibilis: id est, sic in luce hominum & conspectu posita, vt quouis seculo euidenter internosci & quasi digito monstrari queat congregatio illa, quam esse Ecclesiam veram determinatè credere possis ac debeas. Hæc autem Ecclesiæ proprietates vniuersos hæreticos pessimè habet. Neque id sanè mirum. Etenim huius proprietatis assertio cogit illos fateri, vel certè intelligere, se non esse de Christi Ecclesia: Cùm nullum possint illustrem, hoc est, in orbe præteritis temporibus cognitum, hominum cœtum indicare, in quo fuerit ea religionis atque doctrinæ forma, quam ipsi nuper inuenerunt. Ergo vt se filios esse tenebrarum ostendant, Ecclesiam, quod in ipsis est quidem, priuant sua luce, eamque tanquam in latebris per plura secula delitescere posse putant. Quod euenisse scilicet ante nouatorem Lutherum asseuerant. Ac Brentius quidem & nonnulli alij Sectarij hoc ad eam rem argumento utebantur, Si quid credi debet: id non etiam oculis cerni potest. At ex fidei articulis ille vnus est: *Credo sanctam Ecclesiam*. Non igitur Ecclesia cerni potest; aut si conspicua esse dicitur, tollendus erit ille de Apostolico symbolo articulus.

Sed quàm sit hæc istorum argumentatio imperita, & opinio etiam falsa, facile intelligetur, si prius quàm probemus, explicemus etiam, quæ sit nostræ assertionis sententia, cùm dicimus Ecclesiam esse conspicuam. Nam & hoc

hoc ipsum animaduerto posse perperam intelligi: Si videlicet aut nimis multum, aut nimis parum clara atque visibilem Ecclesiam esse, asseratur. Primum igitur, non usque; adeo ipsi volumus, Ecclesiam esse conspicuam, ut censeamus aut oculis cerni, aut euidenti ratione intelligi posse ipsam etiam Ecclesiam quasi essentiam & veritatem, aut etiam proprietates eius omnes. Non enim arbitramur palam aspici aut euidenter cognosci posse, quod vlla congregatio sit reuera coetus recte colerium Deum, & sancto Spiritu gubernetur, & sanctitate, vera fide, & doctrina aliisque donis affecta sit. Imo vero haec in illa ipsa congregatione hominum inesse, quae vera est Ecclesia, non nisi obscura fide credimus, quomodo caeteros fidei articulos. Sed nequerursum cum Ecclesiam dicimus visibilem esse, usque adeo parum dicimus, ut solum contendamus, eam ex hominibus constare, qui per se, cum sint praediti corpore, pateant sensibus. Hoc enim nemo, qui modo sit homo, sciatque; homines, quorum sine controuersia Ecclesia est coetus, sensibili atque aspectabili ex corpore esse constitutos, in dubium reuocare potest. Sententia igitur nostrae assertionis haec est: euidenter posse omni seculo conspici, & internosci, & quasi digito demonstrari congregationem aliquam hominum, de qua possit ac debeat unusquisque firma fide, tametsi alioqui obscura (ut antea dictum est) credere, quod sit vera Ecclesia (id est, coetus recte Christum colentium) quod vera fide copuletur, quod Spiritu sancto regatur, quod aliis muneribus atque prerogatiuis sit praedita, de quibus partim iam dictum est, partim dicetur. Ita fit, ut, quamuis isto modo Ecclesiam visibilem esse statuamus, suum locum tamen (quod non videbant Sectarij) in symbolo relinquamus illi articulo, quo credimus Ecclesiam esse, & esse sanctam, &c.

S 2 Esse

*Duo extrema
circa id vitanda.*

1.

2.

Vera ratio claritatis Ecclesiae

Esse verò isto modo Ecclesiam conspicuam, fremant licet lucifugæ Sectarij, Scripturæ sanctæ certissimis testimoniis conuincitur.

*Ecclesiam esse
visibilem pro-
batur Lex Scri-
pturis.*

Marth. 5.

Lib. de vnit.
Eccl. c. 14.

Psal. 18.

In eundem
Psalm.

Psal. 30.

Ibidem.

In Psalm. 18.

NAM primùm aperta est illa Christi oratio de Ecclesia: *Vos, inquit, estis lux mundi. Non potest ciuitas abscondi supra montem posita. Item: Nemo accendit lucernam & ponit eam sub modio, sed super candelabrum, ut luceat omnibus, qui in domo sunt. Quibus duobus testimoniis Augustinus ad eam ipsam rem vsus est contra Donatistas. Non est, inquit, operta Ecclesia. Quia non est sub modio, sed super candelabrum: Et de illa dictum est: Non potest ciuitas abscondi supra montem posita. Sed Donatistis (intellige etiam Lutheristis & Calvinistis) operta est, quia audiunt tam lucida & manifesta testimonia, qua illam toto orbe esse demonstrant, & malunt clausis oculis offendere in montem, quam in eum ascendere, qui cum esset lapis præcisus de monte sine manibus, creuit & factus est mons ingens, & impleuit vniuersam terram. Haftenus Diuus Augustinus. Qui etiam illud Dauidishuc pulchrè accommodat: *In sole posuit tabernaculum suum*, id est (inquit Augustinus) *Ecclesiam suam in manifestatione*. Nam & alibi etiam Ecclesiam intelligit Rex Dauid per hoc tabernaculum: *Proteges, inquit, eos in tabernaculo tuo*. Vbi etiam Augustinus: *Quid est, inquit, tabernaculum Dei, nisi Ecclesia presentis temporis, qua tabernaculum ideò dicitur, quoniam adhuc in terra peregrinatur?* Sed recitemus integrè superiorem locum Augustini, qui de Ecclesiæ claritate videtur hodie contra Sectarios loqui: *In manifestatione, inquit Augustinus, posuit Ecclesiam suam non in occulto, non qua lateat, non velut operta, ne fortè fiat sicut operta super greges hereticorum. Quid tu heretice fugis in tenebras? Quid latitare conaris?* Haftenus ibi Augustinus. Nec potuit certè Isaias illius significare hanc Ecclesiæ Christi claritatem, quam cum*

cùm de fidelibus, ex ipso Dei ore, hunc in modum vaticinatus est: *Fœdus, inquit, perpetuum feriam eis: & scietur in gentibus semen eorum, & germen eorum in medio populorum. Omnes, qui viderint eos, cognoscent illos quia isti sunt semen, cui benedixit Dominus.* Atque vt alia multa, quæ ad hanc rem ex Scripturis adduci possunt, præteream; ad Ecclesiam ipsam pertinet, auctore Augustino, quod ita vaticinatus est, alius Propheta: *Operuit celos gloria eius, laudis eius plena est terra: Splendor eius, vt lux erit.*

Ifai. 67.

Lib. 18. de ciuit. Dei, ca. 32. Abac. 3.

EXTRA controuersiam est, omni tempore aditum ad Christi Ecclesiam iis omnibus patere, qui extra eam sunt, vt possint ac debeant ad eam se aggregare. Sic enim cum ipsa Dominus per Isaiam loquitur: *Aperientur porta tue iugiter, die ac nocte non cludentur, vt afferatur ad te fortitudo gentium, & reges earum adducantur. Gens enim & regnum, quod non seruiert tibi, peribit.* At ne intelligi quidem potest, quemadmodum fores Ecclesiæ pateant omnibus, vt ad eam se adiungere & intrare possint, si non ea hominum congregatio queat internosci, quæ vera est Ecclesia. Est igitur illa prorsus conspicua.

PROBATIO II.

Ifai. 60.

NEQUE verò eorum aliquid, quæ in Ecclesia geri debent, si non ipsa pateat, agi possent. Nam si nescias, quam hominum congregationem credere debeas esse veram Ecclesiam; multò minus cognosces, qui sint in Ecclesia tanquam oues, qui verò vt Pastores: id est, quosnam oporteat doctrina & Sacramentis pasci, ac ministerij auctoritate hierarchica ab aliis duci atque regi: qui verò munus sustineant docendi, regendi, pascendi. Quod si ignorent fideles, à quibus quæri, aut quibus impartiri Sacramenta debeant: item cui præcipi possit, aut quibusnam obtemperari oporteat: quænam esse poterit in Ecclesia corpore functio membrorum? aut quomodo

PROBATIO III.

Matth. 18.
1. Pet. 5.
Act. 20.

In orat. demo-
derat. in di-
sp. habenda.

PROBATIO
III. ex Patri-
bus.

Lib. 2. contra
lit. Petiliani,
cap. 32.
Tractat. 1. in
Epist. Ioan.

Tract. 2. in eā-
dem epist.

In dialog. cō-
tra Lucifer.
Homil. 15. in
Matth.

Lib. 3. commē-
tar. in Isaiam

(quod Christus iubet) ^a *Ecclesia audietur, & pascetur* ^b *Grece Christi?* Tolletur profectò pulcherrimus ille ordo differentiaque Ecclesiae membrorum, quæ ut D. Gregorius Nazianzenus inquit, diuinitus sic constituta est, *ut alij sint oues, alij pastores: illi obediant, ij imperent, quò omnia rectè inter se conueniant, commodumq; tam ad presectos, quàm ad subditos redundet, omnesq; fiant vnum in Christo.*

HANC etiam esse de Ecclesia sententiam Patrum non dubium est. Ex Augustino quædam iam recitauimus. Qui rectè quidem claritatem Ecclesiae inde ostendere solet, quòd vbique terrarum diffusa est. Nam quomodo possit esse ignota illa hominum congregatio, quæ religionis instituto communicat cum omnibus gentibus? *Quia, inquit Augustinus, in omnem terram exiit sonus eorum, & in fines orbis terra verba eorum: hinc fit, ut Ecclesia veraneminem lateat.* Et alio loco. *Nōne, inquit, aperta est Ecclesia? Nōne obtinuit omnes gentes? Nōne impletur, quòd ante tot annos promissum est Abraha; in semine eius benedicti omnes gentes? Ecce mons implens vniuersam faciem terra.* Tum illud rectè: *Quid amplius, inquit, dicturus sum, quàm cecos, qui tam magnum montem non vident? qui contra lucernam in candelabro positam oculos claudunt?* Hieronymus autem ita conspicuam Ecclesiam esse censuit, ut solem etiam eleganter appellârit. *Poteram, inquit, omnes propositio- num tuarum riuulos vno Ecclesia sole siccare.* Item D. Chrysostomus: *Sic, inquit, eritis manifesti cunctis quemadmodum ciuitas in montis vertice collocata: vel sicut lucerna in domo super candelabrum relucens. Vbi igitur nunc sunt Christi virtutis increduli? Audiant, inquit, ista & prophetia potentiam potè experimenta mirantes, maiestatem Domini adorando reuerentur.* His, ne sim prolixus, testimonium vnicum adiungam D. Cyrilli Alexandrini. Qui rationem, cur Christi Ecclesia

Ecclesia Sion atque etiam Hierusalem nominetur, assignavit his verbis: *Excelsa, inquit, & specula exponitur Sion, Visio autem pacis, Hierusalem. Est autem utrumque hoc verè Christi Ecclesia: celsa nempe, & illustris, & velut in monte posita.*

Iam verò ad varias Sectariorum argutias hoc loco refellendas diligenter animaduerti debet, non sic accipiendum esse, quod dicimus, Ecclesiam esse semper conspicuam, quasi velimus eam omni tempore dignosci posse æquè facillè. Nouimus enim iis illam aliquando errorum, schismatum, persecutionum fluctibus esse agitatum, vt imperitis quidem, nec satis prudenter rationes temporum rerumque circumstantias æstimantibus, cognitu fuerit difficilis. Quod tum maximè accidit, cum Arrianorum perfidia in orbe penè toto dominabatur. Nam & eo tempore, scripsit Hieronymus, Ecclesiæ nauem fuisse fermè obrutam; & Hilarius pluribus admonuit verbis non fuisse Ecclesiam tunc temporis in tectis & exteriori pompa quærendam, sed potius in carceribus & speluncis. Non igitur negamus, quin fuerit alio quàm alio tempore difficilius Ecclesiam dignoscere. Hoc tamen asserimus, semper illam potuisse à prudentibus rerum æstimatoribus internosci. Etenim illo ipso tempore, quo videbatur latere, cum præteritis temporibus collato, deprehendi potuit, Ecclesiam non apud multitudinem eorum, qui religionem innouabant, sed apud paucos illos potius fuisse, qui, quod veteres Ecclesiæ Patres, & fideles omnes magno consensu diuturnisque temporibus tenuerunt, consecretabantur. Quod præclarè mihi de providentia Dei erga Ecclesiam cogitauisse Diuus Augustinus videretur, cum ita scripsit: *Ipsa est, inquit, Ecclesia, quæ ali- quando obscuratur & tanquam obnubilatur multitudine scandalorum, quando peccatores intendunt arcum, vt sagittent in obscuro*

non longè ab initio.

Quomodo Sectariorum caustillationes contra claritatem Ecclesiæ sint repellenda.

Hieron. cont. Luciferian.

Lib. contra Auxentium, sub finem.

Epist. 48 ad Vincentium.

obsuro rectos corde. Sed etiam tunc in suis firmissimis eminet. Itaque cum Ecclesiam omni tempore esse visibilem, id est, cognitu facilem affirmamus: non ad presentem tantummodo statum, quem habeat illa vno tempore aut altero, sed etiam ad perpetuam eius continuamque successione seriem respicimus. Hæc series si cogitetur, & diligens adhibeatur temporum atque personarum comparatio: neque latuit Ecclesia, neque vnquam latere poterit, sed *in suis firmissimis*, vt Augustinus inquit, *semper eminebit.* Qua re animaduersa, tenebræ omnes facile discutuntur, quas offundere lucifugæ Sectarij luci atque claritati Ecclesiæ hoc in loco conantur.

VII. PROPRIETAS.
Ecclesia errare non potest.

ILLA quoque præclara est Ecclesiæ prerogatiua, quod sic à Spiritu sancto sibi assistente veritatem omnem fidei docetur, vt aberrare ab ea minimè possit. Ac notet hoc loco Lector, non ipsam fidei veritatem per se à nobis nominari Ecclesiæ prerogatiuam & quasi proprietatem: hæc enim essentia ipsa potius seu de essentia Ecclesiæ est; quatenus Ecclesia videlicet congregatio verè fidelium esse describitur. Non igitur ipsam per se doctrinæ fidei veritatem, sed assistentiam illam Spiritus sancti, qua fit vt à veritate Ecclesia aberrare non possit, in prerogatiuis & quasi proprietatibus Ecclesiæ numeramus. Quæ quidem explicatio quorsum pertineat, & quantum ad redarguendam Sectariorum obstinam inscitiam valeat, quòd veritatem ipsam doctrinæ fidei pro nota Ecclesiæ assignent; suo loco postmodum clarissimè intelligetur. Nunc quod asserimus, Ecclesiæ etiam prerogatiuam esse, quòd à veritate fidei desciscere nequeat, Apostolus satis indicauit, cum Ecclesiam ideò vocat *columnam atq; firmamentum veritatis.* Et habemus illustres hac de re promissiones, *Ego, inquit Christus, rogabo Patrem & alium paracletum*

1. Tim. 3.

Ioan. 14.

paracletum dabit vobis spiritum veritatis: ille vos docebit omnia, & suggeret vobis omnia, quaecumque dixerero vobis. Ac rursus in eodem Euangelio Ioannis: Pater, inquit, sanctifica eos in veritate. Sermo tuus veritas est; & ego pro eis sanctifico me ipsum, ut sint ipsi sanctificati in veritate. Non pro eis autem rogo tantum, sed pro illis etiam, qui credituri sunt per verbum illorum in me. Ex qua Christi precatone (cum efficax fuerit) sanè perspicitur, ita Ecclesiae promissum esse Spiritum veritatis sanctum, ut ea promissio non modò ad illos, qui Apostolorum temporibus vixerunt, sed etiam ad omnes posteros pertineat, ex quibus quaecumque ætate Ecclesia Christi coalescat. Id ipsum clarissimè Deus per Isaiam est testatus his verbis: Hoc fœdus meum cum eis: spiritus meus, qui est in te, & verba mea quæ posui in ore tuo, non recedent de ore tuo & de ore seminis tui, & de ore seminis seminis tui à modo & usque in sempiternum. Quam promissionem & Christus ipse confirmavit; Alium, inquit, paracletum dabit vobis Spiritum veritatis, ut maneat vobiscum in æternum. Nec sanè adest Christus Ecclesiae suæ, uti promisit, usque ad consummationem sæculi, & non eam in veritate conseruat, cum sit ipse magister veritatis. Quare præclarè Augustinus, terram illam, quæ fundata est (ut Rex David inquit) super stabilitatem suam, nec inclinabitur in seculum seculi; Ecclesiam esse intelligit supra fundamentum, quod est Christus, fundatam. Ipsa est enim, inquit, prædestinata columna & firmamentum veritatis.

Cæterùm, quoniam promissiones hæc generale quiddam sonant: explicanda iam vis illarum est speciatim. Summa hæc est. Primò. Si quando orientur controuersie de fide, Ecclesiam non posse in iis definiendis à veritate aberrare. Hæc autem Ecclesie infallibilis auctoritas ad definiendum non est in singulis fidelibus, quippe qui sine controuersia possunt errare singuli. Neque est etiam

T in

Ioan. 17.

Isai. 59.

Ioan. 14.

Matth. 28.

Psal. 103.

Conc. 1. in illū
Psal.

Quibus modis
intelligendum
sit, Ecclesiam
errare nō posse.

in omnibus omnino fidelibus. Frustra enim data illis esset, cum fieri vix possit, in fidei causis ut ab omnibus illis figillatim sententia dicatur. Sed residet illa summa Ecclesie auctoritas (ut postea sumus ex instituto probaturi) in Christi vicario, summo Pontifice; siue una cum Episcoporum concilio, siue absque Concilio res fidei definire velit. Secundò, vis etiam illarum promissionum est, omnes fideles non posse deficere à doctrina fidei, neque omnino, neque quoad aliquam ipsius partem. Nam si deficerent omnes, Ecclesia tota deficeret: Ita falsa esset illa Dei pollicitatio facta Ecclesie per Prophetam Oseam: *Desponsabo*, inquit, *te mihi in fide usque in sempiternum*. Tertio, nec posse omnes fideles in vniuersum aliquem articulum fidei ignorare. Id probatur ex illa promissione: *Docebit vos omnem veritatem*. Item: *Ille vos docebit omnia & suggeret vobis omnia, quacunque dixerò vobis*. Est enim sensus, Spiritum sanctum minimè passurum, ut cognitio cuius fidei veritatis penitus in Ecclesia extinguatur. Quarto, ostendit rectè Melchior Canus, eam etiam vim predictarum promissionum esse, ut nequeat Ecclesia tota persuadere sibi sententiam aliquam erroneam, etiam in materia, quæ non pertineat ad fidem. Nam hoc quidem pati, alienum esset ab illo Spiritu veritatis, quo semper Ecclesia regitur. Quintò, quod dictum est, omnes fideles, neque omnino, neque partim, aut errare in fide, aut ignorare fidei articulum aliquem, aut persuadere sibi quidquam falsi in vilo genere posse; hoc idem de Ecclesie Pastoribus atque Doctoribus omnibus dicendum est: ut rectè demonstrat ille idem auctor. Primùm quoniam Pastores & Doctores, quum sint in Ecclesia primarij, tota quasi censentur Ecclesia. Itaque cum Scriptura commemorasset, congregatos esse omnes principes filiorum Is-

Osee 2.

Ioan. 14.

Lib. 4. de locis
Theolog. c. 4.

rael:

rael: perinde ac si nemo prorsus de Ecclesia defuerit, subiunxit: *Tunc conuersus Rex benedixit vniuersa Ecclesia; Omnis enim Ecclesia, inquit, astat.* Qua etiam ratione Aristoteles scripsit, ciuitatem id esse, quod est in ciuitate precipuum. Deinde huc accedit, quod si Pastores & Doctores omnes à veritate aberrare possent, consequenter omnes fideles in vniuersum possent errare. Ab illis enim isti crudiuntur in Ecclesia. Quam ob rem hoc ipso quod errare fideles omnes non possunt; necessariò fatendum est, neq; posse Pastores omnes atque Doctores errare. Imò idcirco fideles omnes errare nō possunt, quia Pastores omnes & Doctores omnino errare nequeunt. Ipsos enim ad eam rem esse datos affirmat Apostolus, vt alij *non circumferantur omni vento doctrina in circumuentionem erroris.* Cū verò hoc loco dico Pastores & Doctores omnes: non tantū omnes omnino intelligo, sed etiam ita maiorem aut illustriorem eorum partem, vt reliqui penè nulli sint (id est, nullius auctoritatis,) si cum illis comparentur. Vnde sæpe fit, vt cū aliquis aut etiam aliqui Doctores errant, rectè & infallibiliter possint aliorum Doctorum consentiente auctoritate refelli & premi. Quod magis postea declarabimus, cū regulas quasdam ostendemus, quas oportet ab Ecclesia consuli cū sunt res fidei definiendæ.

Nunc obiiciat aliquis; Cū quilibet fidelis & quilibet Doctor per se, imò quælibet Ecclesia particularis errare possit: consequens videri, vt possint errare in vniuersum omnes Doctores & fideles atque adeò Ecclesia ipsa tota. Respondeo. Vitium est in omni argumenti materia maximum, quod de singulis dicitur, id velle transferre per consequentiam ad omnes. Adest ita Spiritus sanctus Ecclesiæ, vt nō possint quidem errare omnes:

T 2 sed

3 Reg. 8.

9. Eth. cap. 9.

Eph. 4.

Parte VIII.

*Explicatio quæ
rundam obiectionum
quibus probari videntur
totā Ecclesiā errare posse.*

*Singulis quidē
Ecclesiæ Doctores
atq; fideles*

errare possunt,
non tamen om-
nes.
1. Cor. II.

3. Reg. 18.

Lucæ 18.

Psal. 13.

3. Reg. 19.
Rom. 11.

Exod. 32.

sed (quod singulis certè, non autem ipsi Ecclesiæ, utilius esset) iustis rationibus non vult sic adesse, ut nequeat errare hic aut ille. *Oportet enim hæreses esse, ut qui probati sint, manifestant.* Rursus obiicies, quod olim Ecclesia Israelitica omnis erravit, cum adorauit vitulum in deserto. Quod idem euenisse videtur Eliæ temporibus: cum relictum se esse solum conquireretur. Cur non igitur & Christi Ecclesia similiter errare possit? Sed & ipse Christus dicit: *Cum venerit filius hominis, putasne inueniet fidem in terra?* Quasi diceret: Non inueniet. Respondendum est, morem esse Scripturæ interdum, ut quod in paucis reperitur, negetur vniuersim. Sic in Psalmo dicitur: *Non est, qui faciat bonum, non est vsq; ad vnum.* Quod nemo tamen ita, uti sonat, intelligit. Sic Eliæ temporibus; quia paucissimi rectum cultum retinebāt; omnes quasi clamantur infidelitatis: Et se solum relictum esse Elias queritur, cum tamen seruasset Deus *septem hominum millia, qui non curauerant genu ante Baal.* Quod verò attinet ad cultum illum vituli in deserto; constat certè non ab omnibus illum fuisse adoratum. Non enim adorauit Moyses, non Iosua, quibus erat demandata in primis cura illius populi. Sed & alij multi ab illo scelere abstinuerunt. Itaque ibidem legimus filios Leui ad vnam Moysis vocem sese illi adiunxisse, & consecrauisse manus suas Domino, *vnumquemq; in fratre suo & in proximo suo.* Quod autem Christus inquit, *Putasne inueniet filius hominis fidem in terra?* supra ex Augustino interpretati sumus. Significat enim, paucissimos certè fore postremo illo tempore fideles: Non autem nullos fore. Item indicat, rem esse omnino difficilem, fidem integram conseruare. Quare maneat Ecclesiam vniuersam à veritate aberrare non posse. Quod cum certissimum sit turpiter erravit Montanus, qui, ut refert Eusebi-

Eusebius, discipulis suis, vt Ecclesie per orbem diffusa auctoritatem contemnerent, præcipiebat. Item Donatista ac Rogatiani, quos similiter contempnisse auctoritatem Ecclesie commemorat D. Augustinus.

Lib. 5. histori. cap 15.

Epist. 48. & 50.

EST & illud in Ecclesie Catholice prærogatiuis vel maximum, quod, vt ex numeratis hætenus eius proprietatibus est consequens, extra ipsam nemini patet salus. Quæ ratio est cur beatus Petrus Ecclesiam cum Arca Noë rectissime compararit. Hinc illa sententia D. Augustini apud omnes vsu trita est: *Non habebit Deum Patrem, qui noluerit Ecclesiam habere matrem.* Quod certè tam verum est, quàm est verum, *sine fide neminem placere Deo posse.* Nam qui extra Ecclesiam est, recta fide caret: cum Ecclesia sit congregatio fidelium. Qui autem infidelis est, hostis est Dei, non adoptiuus filius. Ac præclare D. Augustinus: *Ad ipsam, inquit, salutem ac aeternam vitam nemo peruenit, nisi qui habet caput Christum; habere autem caput Christum nemo poterit, nisi qui in corpore eius fuerit, quod est Ecclesia.* Sed cum hæc res apud omnes sit in confesso, non est prolixius hoc loco cõfirmanda. Sed illud ad extremum, quod ad summam hanc Ecclesie prærogatiuam attinet, animaduertendum: non eos modò in Ecclesie corpore, vt salutem quidem assequi possint, hoc loco censerì, qui actu Baptismum susceperunt, sed etiam eos, qui illum habent in votis. Tales sunt Catechumeni. Qui, si in diuina quidem sint gratia; secundum meritum sanè dici solent ad Ecclesiam pertinere: licet non actu omnino secundum numerum, vti Doctores loqui consueuerunt.

VIII. PROPRIETAS.
Extra Ecclesiam non est salus.

1. Ep. c. 3.
Lib. 4. de simbolo, c. 10.

Hebr. 11.

Lib. de vnit. Eccl. c. 16.

QVINAM HOMINVM COETVS SIT VERA Ecclesia, & ex quibus notis id discernendum sit.

HÆc cum ita sint, quæstio restat huius loci grauissima, quanam hominum congregatio sit illa, ex qua

T 3 constat